

Lausunto

11.12.2024

Asia: VN/31203/2024

Lausuntopyyntö hyvinvointialueneuvottelukuntaa koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hyvinvointialueneuvottelukuntaa koskevasta asetusluonnoksesta.

Asetusluonnos liittyy pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitteeseen selkeyttää hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ohjauksrakenteita yhdistämällä lakisääteiset välineet, kuten neuvottelukunnat. Tämä tavoite tukee palvelujärjestelmää ja sitä ohjaavien ministeriöiden toimintaa, sillä selkeä ohjausjärjestelmä tehostaa tiedonkulkua ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamista.

Asetuksenantovaltuus hyvinvointialuelain 13.4 §:ssä mahdollistaa säännösten antamisen neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista ja tehtävistä. Asetusluonnoksessa korostetaan joustavuutta: toimikausi jää valtioneuvoston päätettäväksi, jaostojen asettaminen neuvottelukunnan harkintaan, eikä tehtäviä ole tarkennettu. Tämä mahdollistaa toiminnan muotoutumisen tarpeiden mukaan. Neuvottelukunta toimii keskeisenä ohjauskanavana, mutta valtion ja hyvinvointialueiden yhteistyötä voidaan ja tulee harjoittaa myös muilla tavoilla.

Neuvottelukunnan ohjaustehtävän tehokkaan hoitamisen kannalta pidämme kuitenkin välttämättömänä, että hyvinvointialueiden edustus on keskenään organisatorisesti samantasoista. Näin voidaan mahdollistaa ohjauksen yhdenvertainen kohdentuminen eri hyvinvointialueille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueen edustajana tulee olla hyvinvointialuejohtaja, ja vastaavasti Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja ja HUS-yhtymän toimitusjohtaja. Edustuksen hajautuminen eri tehtäviä edustaville viranhaltijoille (esim. talousjohtaja, hallintojohtaja) väistämättä heikentää neuvottelukunnan edellytyksiä toimia tehokkaana ohjauksvälineenä hallitusohjelman edellyttämällä tavalla. Tämän mukaisesti katsomme, että hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää edustavat

viranhaltijat tulee nimetä suoraan asetuksessa. Vastaavasti heidän varajäsenensä neuvottelukunnassa olisivat ne viranhaltijat hyvinvointialueella, Helsingin kaupungissa ja HUS-yhtymässä, jotka organisaatio määrää heidän sijaisikseen.

Neuvottelukunnan ja toisaalta hyvinvointialuejohtajan lakisääteisten tehtävien kannalta näemme ainoana vaihtoehtona, että edustajana neuvottelukunnassa on hyvinvointialuejohtaja. Neuvottelukunnan tehtävinä on hyvinvointialuelain 13 §:n mukaan mm. edistää hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta koskevien strategisten linjausten toteutumista, ja ennakoita, seurata ja arvioida hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden toteutunutta ja tulevaa kehitystä, kun taas hyvinvointialuelain 42.2 §:n mukaan hyvinvointialuejohtajan tehtävänä on johtaa aluehallituksen alaisena hyvinvointialueen hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Ottaen huomioon hyvinvointialuejohtajan lakisääteiset tehtävät, ei edustuksen määrittäminen suoraan asetuksessa ole vastoin hyvinvointialueen itsehallintoa. Jos neuvottelukunnan jäsenyys määräytyy suoraan virka-aseman perusteella, yksinkertaistaa tämä neuvottelukunnan asettamista huomattavasti.

Ehdotamme edellä sanotun mukaisesti, että asetuksen 1.2 § muutetaan kuulumaan seuraavasti:

Neuvottelukunnan puheenjohtaja edustaa valtiovarainministeriötä. Varapuheenjohtajat edustavat sosiaali- ja terveysministeriötä ja sisäministeriötä. Neuvottelukunnan muista jäsenistä kaksi edustaa valtiovarainministeriötä, kaksi sosiaali- ja terveysministeriötä, kaksi sisäministeriötä, yksi työ- ja elinkeinoministeriötä ja yksi opetus- ja kulttuuriministeriötä. Neuvottelukuntaan kuuluvat jäseninä lisäksi hyvinvointialueiden johtajat, Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja ja HUS-yhtymän toimitusjohtaja. Heidän varajäseniään neuvottelukunnassa ovat ne viranhaltijat, jotka organisaatio määrää heidän sijaisikseen. Kokoonpanoon ei sovelleta naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ää.

Ehdotamme lisäksi, että asetuksen 6 §:n lisätään uusi, seuraavasti kuuluva 2 momentti:

Hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää neuvottelukunnassa edustavien viranhaltijoiden virkasuhteen päättyessä päättyy myös heidän jäsenyytensä neuvottelukunnassa.

Mikäli asetustekstiä ei muuteta ehdotuksen mukaisesti, vähintäänkin perustelumuiiston 1 §:ää koskeva viimeinen virke tulisi muuttaa muotoon ”Neuvottelukunnassa käsiteltävien asioiden käsittelyn kannalta ja alueiden lakisääteisten järjestämistehtävien toimeenpano ja taloussuunnittelu sekä hyvinvointialuejohtajan lakisääteiset tehtävät huomioon ottaen olisi tarkoituksenmukaista, että neuvottelukunnan jäsenet olisivat hyvinvointialuejohtajia”.

Laine Hanna
Helsingin kaupunki